

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ЩОДО ВИДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНИХ ПОСЯГАНЬ

У світовій кримінології вже достатньо традиційно виділяють декілька видів кримінально-протиправних посягань, наприклад, звичайні (ordinary crime), або «вуличні» посягання (street crime), посягання «небезпечного класу» (dangerous class), посягання «синіх комірців» і «респектабельні» кримінально-протиправні посягання.

До «звичайного типу належать, наприклад, таємні (крадіжки) та насильницькі посягання (пограбування, розбої тощо). До «респектабельних» посягань відносять: економічні кримінальні правопорушення, посадові кримінальні правопорушення, політичні кримінальні правопорушення. Причому, у всіх таких групах правопорушень можливе виділення «індивідуальних» та корпоративних посягань другого типу – економічна злочинність, посадові злочини, корупційні злочини тощо.

В той же час, «білокомірцеві» кримінальні правопорушення (англ. white-collar crime), які відносяться до типу «респектабельних» посягань, мають свої особливості. На загальному рівні, поняття «білокомірцеві» кримінальні правопорушення традиційно визначає порушення кримінального закону, допущене особою, яка: 1) займає відповідальне становище, 2) має високий соціальний статус, 3) порушуючи (зловживаючи) при цьому свої професійні обов'язки. Але якщо в загально-соціальному плані, з точки зору кримінології, з таким визначенням можливо погодитись, то у правовому, в тому числі і в кримінально-правовому плані, таке визначення має певні проблеми, в першу чергу, через те, що у такій редакції воно не має необхідної чіткості та конкретизованості, що є об'єктивно необхідним для правових визначень, тим більш під час вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності. Наприклад, крім неоднозначності визначення «статусу» такої особи, складнощі виникають і через одночасне вживання понять «відповідальне становище» та «високий соціальний статус», які можуть або не можуть розглядатися як тотожні. Хоча відомий фундатор цього поняття Едвін Сатерленд [1] пізніше намагався прояснити цю ситуацію, пояснюючи, що білокомірцеві суспільно небезпечні посягання повинні бути дійсними та реальними порушеннями кримінального закону, все ж продовжує існувати загальна тенденція включати в це поняття весь спектр так званих сумнівних і неетичних діянь, які навіть можуть розглядатися як допустима складова частина розумного ведення бізнесу, незважаючи на деякі елементи аморальності, із нею пов'язані. Тому визначення цього поняття, насамперед із правових позицій, пов'язане зі складнощами. З метою подолати подібні труднощі тлумачення Херберт Едельгертц вже у 70-х роках минулого століття пропонував таке визначення, щоб

воно покривало одиничне «протиправне діяння або послідовність протиправних діянь, вчинених «нефізичним» шляхом за допомогою приховування чи спотворення інформації, фактів, які мають на меті придбання коштів або власності, ухилення від платежів, запобігання фінансовим або матеріальним збиткам, отримання особистих переваг або переваг для бізнесу» [2]. Однак у такому разі межі між традиційним загальнокримінальним правопорушенням та білокомірцевим кримінально-протиправним посяганням, які постійно намагався провести Сазерленд, практично повністю стираються.

В останні роки проблеми цього виду кримінально-правових правопорушень, в силу зрозумілих причин, все більше починають досліджуватися фахівцями, в першу чергу, кримінально-правового напрямку [3]. Але загалом основна увага приділяється економічним кримінальним правопорушенням.

Отже, такі діяння можуть вчинятися в сфері економіки, можуть завдати шкоди саме економічним відносинам [4], але їх основні характеристики, які, на нашу думку, мають інший зміст, потребують продовження таких досліджень.

До цієї категорії кримінальних правопорушень, поряд з порушенням встановлених суто економічних правил, можуть бути віднесені і порушення трудового або екологічного законодавства. Навіть «всередині» білокомірцевих кримінальних правопорушень виділяють дві основні достатньо «різні» групи: професійні білокомірцеві кримінальні правопорушення, які включають діяння, що вчиняються для реалізації своїх інтересів, наприклад, службове підроблення, завищення цін, обман клієнтів тощо, та корпоративні білокомірцеві кримінальні правопорушення, які вчиняються для «здійснення» інтересів своєї компанії або організації, наприклад, : випуск недоброякісної продукції, забруднення довкілля, фіксація цін тощо (Chambliss W. J.).

Відтак, можливо стверджувати, що негативні тенденції, які мають свої прояви на різних рівнях людської цивілізації, показують, що проблеми так званої «білокомірцевих» кримінальних правопорушень не втратили своєї суспільної небезпеки, а в деяких державах, в тому числі і в Україні, протидія їм є однією з основних умов подальшого соціального розвитку [5, с. 121-123].

Список використаних джерел:

1. Sutherland Edwin H. White Collar Crime. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1961.
2. Edelhertz Herbert. The Nature, Impact, and Prosecution of White-Collar Crime. Washington : National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice, 1970.
3. Мірдаль О. White-Collar Crime: останні тенденції. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/white-collar-crime-ostanni-tendenciyi.html>
4. Стрельцов Є. Л. Економічні злочини: внутрідержавні та міжнародні аспекти. Передм. Джесс Мегхен (Іллінойський університет, Чикаго, США). Одеса : Астропринт, 2000. 473 с.

5. Таратинов Ю. М. Деякі прояви «білокомірцевої» злочинності. *Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 9 грудня 2022 року) / укладачі: Є. Л. Стрельцов, В. П. Кедик. Відп. редактор Є. Л. Стрельцов. Одеса : ПРИЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. 214 с.

Ключові слова: білокомірцева злочинність, високий соціальний статус, відповідальне становище, диференціація відповідальності.

Key words: white-collar crime, high social status, respectability, differentiation of responsibility.

ЯКОВЕНКО АНАСТАСІЯ ВАЛЕРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінального права*

ОСНОВНІ ОЗНАКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Формування засад правової, демократичної, соціальної держави, конкретизоване програмою адаптації законодавства України до європейських стандартів, зумовлює нагальну потребу осмислення ролі та місця права у суспільстві як універсального способу впорядкування соціальних відносин, вирішення актуальних проблем, невід'ємної частини соціальної реальності, важливої складової правової соціалізації особистості [1, с. 74]. Такі підходи до загального визначення права повинні бути завжди, в тому числі і під час складних процесів функціонування держави, зокрема в умовах воєнного стану. В загальному розумінні право виступає одним з видів соціальних норм, які покликані в цілому врегульовувати життя суспільства з метою забезпечення в ньому порядку і стабільності. Основними ознаками права вважаються: міра свободи, рівності та справедливості, тобто втілює основні права і свободи людини; нормативність права: складається з правил поведінки, які встановлюють межі бажаної можливої або забороненої поведінки суб'єктів права; загальнообов'язковість права: правила поведінки є загальними та обов'язковими для всіх, хто перебуває на території держави; формальна визначеність права: правила поведінки формуються або визнаються державою у певних формах(джерелах) права; системність права: є цілісною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених та взаємозалежних правил поведінки; державна гарантованість: державні органи гарантують достатній рівень захисту сформульованих правових норм; регулятивність права: впливає на поведінку суб'єктів права; сутність права – внутрішній зміст права як регулятора суспільних відносин, який забезпечує, з одного боку, поєднання загально соціальних, а з іншого – вузькогрупових

Павлова Олександра Сергіївна Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки	259
Поліщук Яна Романівна Віктимблеймінг: поняття та його прояви в сучасному суспільстві	262
Радковська Ірина Сергіївна До питання відповідальності та покарання за деякі кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту . . .	265
Таратінов Юрій Миколайович Щодо видів кримінально-протиправних посягань	269
Яковенко Анастасія Валеріївна Основні ознаки кримінального права в умовах воєнного стану	271

СЕКЦІЯ 21

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Підсекція 1

Проблеми кримінального процесу в умовах воєнного стану	274
---	------------

Аркуша Лариса Ігорівна «Таємні» операції у протидії організованій злочинній діяльності в Україні	274
Аленін Юрій Павлович, Мурзановська Аліна Владиславівна Правосуддя під час воєнного стану в Україні: окремі проблемні питання	277
Торбас Олександр Олександрович Висновок спеціаліста як джерело доказів у кримінальному процесі	281
Білокінь Руслан Михайлович Деякі проблеми реалізації принципу змагальності у кримінальному процесі	283
Волошина Владлена Костянтинівна, Пожар Вадим Георгійович Забезпечення права на переклад у контексті реалізації права на справедливий суд	287
Габлей Наталія Григорівна, Безносьюк Олег Петрович Право обвинуваченого на зупинення судового провадження у зв'язку з мобілізацією	290